

Bijlage bij thema 1 Natuur:

De natuurgebieden en de bosgebieden van Altweerderheide.

Het buitengebied van Altweerderheide kunnen we onderverdelen in natuurgebieden en cultuurgebieden. We behandelen in dit overzicht de bosgebieden samen met de natuurgebieden. Zowel voor wat betreft biodiversiteit als voor wat betreft de cultuurhistorie is dit soms nogal lastig. Hoewel de natuurbeleving van bos meestal ook als hoog wordt ervaren, is de natuurwaarde van aangeplante bossen vaak niet hoog en berust in feite vaak op de waarde van de natuur van voordat het gebied bebost werd. Juridisch gezien heeft bos een eigen beschermingsregiem. Hoewel bos vaak beheerd werd en wordt als agrarische sector ligt het vanuit dit oogpunt meer voor de hand om het samen met natuur te behandelen.

Er valt over te denken om het buitengebied van Altweerderheide ook te beschrijven voor de cultuurgebieden. Ook ten aanzien van bijv. de beekdalen en de voormalige doorstroommoerassen die nu landbouwgebieden zijn is het goed om een visie te hebben.

- Tungelerwallen:

Dit is/was een bijzonder stuifzandgebied met hei en bos dat zowel als recreatiegebied als natuurgebied hoge waarden had. Zandige hei is een Natura 2000 biotoop. Het is nu vooral een slecht onderhouden bos. Het bos zou meer open gemaakt moeten worden en de oppervlaktes van het (stuif)zand en de hei zouden groter moeten worden. Een verhouding van 1/3 bos, 1/3 hei en 1/3 zand zou ideaal zijn.

- Wijffelterbroek en Kettingdijk:

Dit was oorspronkelijk een open moeras dat zijn water kreeg van regenwaterbeekjes uit de vlakte van Bocholt en van kwel uit de Hoge Kempen. Samen met het Belgische Smeethof vormde het een geheel. Het was omgeven door natte en droge heidevelden en dito weides, en met enkele (kleine) broekbosjes. Dit beeld willen we weer terug! Dat betekent dat het gebiedseigen regen- en kwelwater vastgehouden moet worden (de 'waterbuffer'). Het betekent ook dat voedselrijk landbouwwater niet (nooit!) in het gebied terecht mag komen. Het water van de beekjes uit België, nu nog samenstromend in de Lossing en vervolgens in de Raam, moet daarom om het gebied heen geleid worden. Hiervoor liggen positieve plannen op tafel, die volgens ons echter nog onvoldoende het gehele gebied betreffen.

- Het Lauragebied:

De naamgeving 'Laurabossen' dateert pas uit de tijd dat er op deze uitgestrekte heide dennen aangeplant werden ten behoeve van de Lauramijnen. Voor die tijd hoorde het bij de Weerder Kempen. Slechts de huidige heide, eigendom van Defensie, bleef gespaard van bosaanplant. Om het gebied goed te begrijpen moeten we het kanaal even wegdenken. Dan wordt duidelijk dat het in feite aansluit op de Boshoverheide. Deze sluit op haar beurt weer aan op de Weerder- en Budelerbergen. Al deze gebieden zijn meer of minder stuivende gras/heide gebieden. Als zodanig zijn ze allemaal aangewezen als Natura 2000 gebied. De N2000 doelstellingen voor het Lauragebied liggen in vogelsoorten die van open gebieden met niet te veel bebossing houden. En zo zien wij dit gebied zelf ook graag terug.

Bosaanplant? Zowel het Lauragebied als het Wijffelterbroekgebied waren dus open gebieden die juist daaraan hun bijzondere waarden te danken hadden. Zo beschouwd is de voorgestelde verbinding van deze gebieden door middel van bosaanplant niet passend bij wat de natuur van Altweerderheide was en is.

- Kruispeel.

Dit moerasgebied sluit aan op een groot moerasgebied dat nu aan de andere kant van het kanaal ligt: het Ringselven. Het zand uit dit gebied is weggeblazen tot op een plaatselijke leemlaag. Daardoor konden er hier moerassen ontstaan. De Tungelroyse beek kreeg hier zijn water vandaan, eerst als onduidelijke natuurlijke geul op het laagste punt, later verder uitgediept door de mens om de moerassen te ontginnen. Staande op het bekende uitzichtpunt aan het kanaal, krijgen we een goed idee van de hoogteverschillen. Het is een prachtig gebied, dat behalve voor zijn vogelsoorten ook vanwege zijn bijzondere waterkwaliteit (zwak gebufferd = zwak zuur) de status Natura 2000 heeft gekregen. Deze zwak gebufferde vennen hebben voor Natura 2000 een uitbreidingsdoelstelling. Wij kunnen het daar helemaal mee eens zijn. We zien in de nu verwaarloosde 'poelen' langs het kanaal prachtige waterpartijen voor ons indien er beter onderhoud gepleegd zou worden.

- Tungelroyse beek.

Deze beek heeft zijn naam te danken aan de plek waar hij oorspronkelijk verder ging als echte beek, namelijk bij de Heltenbosbrug bij de Tungelerwallen. Tot aan deze brug was het gebied eigenlijk een doorstroommoeras, een breed beekdal met in het diepste punt een stroomgeul. Deze geul is door de mens uitgediept en gekanaliseerd, en kreeg later ook hier de naam Tungelroyse beek. Toen al het ontginningswerk klaar was, bleek echter dat de beek te veel ontwaterde, het gebied was aan het verdrogen. Daarom is de beek meanderend gemaakt, vanaf de Heltenbosbrug zoveel mogelijk in zijn natuurlijk verloop, tot aan de Heltenbosbrug als het resultaat van een rijke fantasie. Door zijn lengte en door de breedte van het gebied waarin hij nu meandert, kan de beek gerust als een natuurgebied worden beschouwd. Ze heeft zowel een reservaatfunctie als een verbindende functie. Ze maakt deel uit van de EHS, de Ecologische Hoofdstructuur, tegenwoordig NNN, Natuurnetwerk Nederland geheten. Ze is in bezit van het Waterschap Limburg. Voor de ecologie kijkt het waterschap alleen naar de kwaliteit van het water: de beek moet voldoen aan de normen van de KRW, de Kader Richtlijn Water. Het droge gedeelte tussen de grenzen waarbinnen de beek meandert mag van het waterschap verruigen of mag worden begraasd, vaak met runderen. Wij zijn daar niet voor. Liever zien wij de biodiversiteit aansluiten bij het gebied waardoor de beek stroomt. Waar bv. de beek midden in het voormalige beekdal c.q. doorstroommoeras ligt (meestal dus), passen geen houtopstanden. Verder is door verruiging en begrazing de toegankelijkheid sterk afgenomen, hoewel deze in principe gegarandeerd wordt door de vrije betreding van het werkpad. Vanwege biodiversiteit en toegankelijkheid zijn wij daarom voor een beheer van maaien en afvoeren.

- CZW, Centrale zandwinning

Langs het kanaal, achter een bosstrook met – bijna opgedroogde - zwak gebufferde vennen (!) ligt een diepe zandwinningsplas. Ook dit gebied sloot ooit aan op de Boshoverheide en was een stuifheidegebied, direct aansluitend op het Kruispeelgebied (N2000). Het was gedeeltelijk aangeplant met bomen voor de mijnbouw. Een ander gedeelte was nog steeds waardevolle natuur met zandige

heide. Vandaar dat er bij afgifte van de ontgrondingsvergunning hoge eisen werden gesteld aan natuurcompensatie. Deze zou grotendeels rondom de toen vergunde plas komen te liggen. Onder het dekzand ligt echter rivierzand, hoogwaardig en duur metselzand dus. Enkele ijstijden geleden hebben de Rijn en de Maas hier gestroomd. De ontgronder had vanwege dit zand baat bij verdere ontgroning en heeft hier ook vergunning voor gekregen. Maar nog altijd geldt, dat er rondom de plas natuur moet komen, hoewel er ook veel plaats is ingeruimd voor recreatie. De natuur moet de natuur van de Kruispeel met die van de IJzeren Man verbinden. Echter, nog altijd is er geen definitief natuurinrichtingsplan, en nog altijd is de ontgronder niet begonnen aan de inrichting. En dat willen we wel graag!

- Gebied Meijbaan-Grotesteeg. (Historische naam: Molsberenberg)

Het gebied tussen de Diesterbaan en het dorp Altweerderheide is een voormalig stuifzandgebiedje dat inmiddels volledig bebost is geraakt. Het gebied is een stukje natuur dat bij de dorpsbewoners geliefd is voor regelmatige ommetjes. De mogelijkheden van het gebied liggen in het terugbrengen van de biodiversiteit door iets van de openheid van hei en zand terug te brengen. Daardoor wordt het ook weer een waardevolle stapsteen voor droge natuur. Verder zou het de natuurbeleving aanzienlijk verhogen als de (particuliere) grondeigenaren hun afrasteringen zouden weghalen. Al met al, een natuurgebiedje dat gekoesterd moet worden.

- Delbroek

Ook de voormalige stortplaats Delbroek is, samen met aangelegen voormalige particuliere stortplaats Hazenheuvel, een officieel natuurgebied. Het gebied is als goudgroene natuur opgenomen in de NNN, het Natuurnetwerk Nederland, de voormalige EHS, Ecologische Hoofdstructuur. Mede omdat ook voor dit gebied regelmatig wilde plannen opduiken, is het goed om te beseffen dat dat bijna onmogelijk is. Minimaal is dan compensatie voor de natuur nodig met eenzelfde oppervlakte.

Dat het gebied veel waardes heeft voor de natuur is duidelijk. Tot enkele jaren geleden was het gebied een waar reservaat voor de bijna uitgestorven Veldleeuweriken, maar ook voor verschillende andere bijzondere soorten als bv. de Natura 2000 soort Roodborsttapuit. En voor wie nog weet welk geluid ze maken: als je veldkrekels wilt horen moet in het voorjaar maar eens gaan luisteren. Echter, het gebied wordt momenteel niet goed beheerd, ondanks dat er schapen grazen. De rijkdom aan natuur hing samen met een begrazingsbeheer waarbij de kudde telkens verplaatst werd. Daardoor kon de flora zich herstellen en waren er in het gebied permanent bloeiende planten aanwezig. Met als gevolg insecten, en vervolgens de bijzondere vogels. Nu de kudde permanent grote stukken tot haar beschikking krijgt, zien we geen bloeiende planten meer, en zijn ook de leeuweriken (bijna) verdwenen. Altweerderheide wil haar leeuweriken terug, en wil die ook zelf kunnen bewonderen. We zouden dus graag zien dat er beter beheerd werd. Maar vooral ook willen we graag dat dit mooie natuurgebied met haar prachtige uitzichten opengesteld wordt, in ieder geval regelmatig. Dat is al jarenlang de belofte aan de bewoners van Altweerderheide.